

Andrew Lawler

ÎN LUMEA SUBTERANĂ A IERUSALIMULUI

Istoria îngropată a celui
mai disputat oraș din lume

Traducere din limba engleză de
Diana Zotea

TREI

CUPRINS

Cronologie / 11

Nota autorului / 19

Introducere / 23

PARTEA I / 33

1. Un moment de nebunie / 35
2. Un efort zadarnic / 53
3. O misiune masonică / 71
4. Originile problemei noastre / 89
5. Un paznic credincios / 105
6. O mare și puternică forță / 123
7. Dispăruți cu Comorile lui Solomon / 137
8. O fantezie periculoasă / 153

PARTEA A II-A / 171

9. Preamărirea Zidurilor / 173
10. Grandoarea metropolei / 189
11. McGuffin, chivotul rabinului / 207
12. Cineva cu imaginație bogată / 223
13. Un popor liber în țara noastră / 241
14. Cruciada din subsol / 257
15. Temelia existenței noastre / 269
16. Nebunia noului mileniu / 287
17. Ruinele minții / 305

PARTEA A III-A / 321

18. Realitatea este întotdeauna mai puternică decât credința / 323
19. Săpătura rebelă / 337

20. Rezistența prin existență / 353

21. Aici vom rămâne / 371

22. Întoarcerea reginei / 383

Epilog / 395

Mulțumiri / 407

Note / 409

Lecturi suplimentare / 447

Index / 461

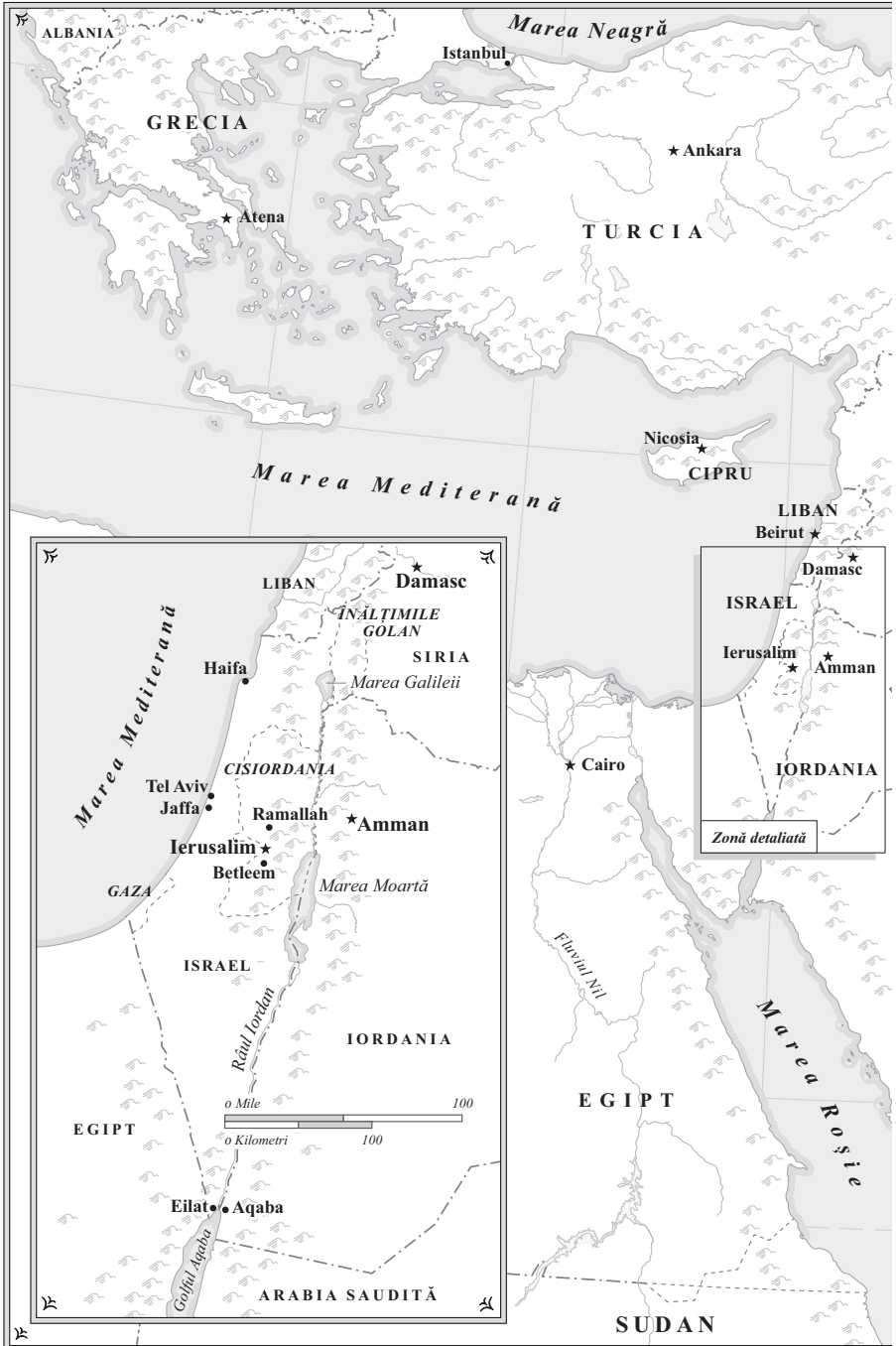
Cronologie

- Aprox. 3000 î.Hr. Primele case și morminte rupestre sunt construite în apropierea izvorului intermitent din Ierusalim.
- Aprox. 1700 î.Hr. În preajma izvorului sunt construite fortificații masive din piatră, bazine și canale.
- Aprox. 950 î.Hr. Israelii cuceresc orașul de la iebuși; Ierusalimul devine capitala Iudeii.
- 586 î.Hr. După o epocă prosperă, o armată babiloniană distruge Ierusalimul și, în același timp, Templul lui Solomon.
- 516 î.Hr. Templul este reconstruit în vremea stăpânirii persane, însă Ierusalimul își revine cu greu.
- 332 î.Hr. În urma cuceririi de către armata lui Alexandru cel Mare, orașul cade sub stăpânire elenistică.
- 141 î.Hr. Iudeii alungă garnizoana Imperiului Seleucid, moment în care începe dominația dinastiei Hașmoneilor, de origine evreiască.
- 63 î.Hr. Generalul roman Pompei cel Mare cucerește Ierusalimul; începe stăpânirea romană.
- 37 î.Hr. Cu ajutorul romanilor, Irod cel Mare îi izgonește pe invadatorii parți și își asigură tronul.
- 20 î.Hr. La ordinul lui Irod, începe renovarea majoră a Complexului Templului.
- Aprox. 34 d.Hr. Iisus este răstignit în vremea stăpânirii guvernatorului roman Pilat din Pont.
- 66 d.Hr. În Iudeea au loc revolte împotriva Romei; Ierusalimul este cuprins de războiul civil.
- 70 d.Hr. O armată romană asediază și distruge orașul.

- 130 d.Hr. Împăratul roman Hadrian reconstruiește orașul, dându-i un nou nume, Aelia Capitolina.
- 335 d.Hr. Biserica Sfântului Mormânt, construită la ordinul împăratului roman Constantin cel Mare, este sfințită.
- 637 d.Hr. După ce a fost ocupat pentru scurtă vreme de perși, orașul, cunoscut acum sub numele de Aelia, este cucerit de musulmani.
- 691 d.Hr. Sub conducerea dinastiei Omeiazilor, Cupola Stâncii este construită pe ruinele acropolei orașului; la scurt timp, este ridicată în apropiere Moscheea Al-Aqsa.
- 1099 d.Hr. La îndemnul papei Urban al II-lea, cruciații creștini europeni cuceresc Ierusalimul.
- 1187 d.Hr. Saladin, fondatorul dinastiei Aiubizilor, îi învinge pe cruciați, iar orașul, cunoscut acum sub numele de al-Quds, trece sub controlul musulmanilor.
- 1260 d.Hr. După atacurile mongole, mamelucii egipteni preiau controlul asupra orașului.
- 1516 d.Hr. Otomanii, vorbitori de limbă turcă, anexează Ierusalimul la imperiul aflat în expansiune, cu capitala la Istanbul.
- 1530 d.Hr. Soliman Magnificul reconstruiește zidurile orașului și construiește o curte lângă zidul de apus al acropolei.
- 1831 d.Hr. Forțele egiptene conduse de pașa Muhammad Ali cuceresc Ierusalimul; călătorii europeni sunt bineveniți.
- 1838 d.Hr. Marea Britanie numește primul său consul străin la Ierusalim. Edward Robinson vizitează orașul, începând primele eforturi în direcția cercetării biblice.
- 1840 d.Hr. Otomanii recuceresc Ierusalimul și permit deschiderea altor consulate.
- 1863 d.Hr. Louis-Félicien Joseph Caignart de Saulcy conduce primele săpături arheologice, care stârnesc indignarea evreilor.
- 1865 d.Hr. Este înființat, la Londra, Fondul de Explorare a Palestinei; Charles Wilson își încheie cercetările asupra orașului.
- 1867 d.Hr. Charles Warren începe săpăturile subterane; Mark Twain vizitează orașul împreună cu un grup de turiști americani.
- 1883 d.Hr. Conrad Schick conduce săpăturile arheologice de la Sfântul Mormânt, susținute financiar de Rusia, pentru confirmarea autenticității acestuia.

- 1897 d.Hr. Frederick J. Bliss descoperă Cetatea lui David, care fusese atât de greu de găsit.
- 1911 d.Hr. Încercările lui Montagu Brownlow Parker de a găsi Chivotul Legii sub Cupola Stâncii dau naștere unor revolte.
- 1913 d.Hr. În pragul Primului Război Mondial, Raymond Weill se afla atât în căutarea Chivotului Legii, cât și a mormântului lui David.
- 1917 d.Hr. Otomanii sunt alungați din Ierusalim de forțele britanice aflate sub comanda generalului Edmund Allenby.
- 1929 d.Hr. Tensiunile de la Zidul Plângerii / al-Buraq declanșează confruntările arabo-evreiești.
- 1935 d.Hr. Pe fondul creșterii imigrației evreiești, arabii se revoltă împotriva stăpânirii britanice în Palestina.
- 1948 d.Hr. Are loc retragerea britanicilor, înființarea Israelului, izbucnirea războiului între arabi și noul stat; cartierul evreiesc este afectat în timpul luptelor.
- 1949 d.Hr. Orașul distrus este împărțit între Iordania și Israel, astfel, Ierusalimul de Vest devine capitala noului stat.
- 1967 d.Hr. În timpul Războiului de Șase Zile, Israelul cucerește Ierusalimul de Est și apoi demolează cartierul Mughrabi.
- 1968 d.Hr. Încep excavațiile israeliene în apropiere de Muntele Templului, în cartierul evreiesc și, în secret, lângă Zidul de Vest.
- 1981 d.Hr. Săpăturile conduse de Yigal Shiloh duc la izbucnirea revoltelor în rândurile evreilor; rabinul Yehuda Getz încearcă să găsească Chivotul Legii sub Muntele Templului.
- 1987 d.Hr. Izbucnește prima insurecție palestiniană; Tunelul Zidului de Vest este finalizat.
- 1993 d.Hr. Bill Clinton este investit președinte; în aceeași perioadă încep tratativele de pace de la Oslo între israelieni și palestinieni.
- 1996 d.Hr. Închiderea din Tunelul Zidului de Vest este deschisă, eveniment care duce la moartea violentă a unora dintre participanți; Ronny Reich și Eli Shukron încep săpăturile de la Siloam / Cetatea lui David.

- 1999 d.Hr. Excavațiile palestinieniene de pe Muntele Templului / Cupola Stâncii determină protestele evreilor.
- 2001 d.Hr. Tratativile de pace israelo-palestinieniene eşuează; începe intifada Al-Aqsa.
- 2005 d.Hr. Eilat Mazar organizează săpături arheologice pentru găsierea palatului regelui David; Reich și Shukron încep noi săpături sub Siloam / Cetatea lui David.
- 2013 d.Hr. Efortul de construire a unui tunel sub Siloam / Cetatea lui David este reluat sub conducerea lui Joe Uziel.
- 2018 d.Hr. Statele Unite își mută ambasada de la Tel Aviv la Ierusalim.
- 2019 d.Hr. Fundația Cetatea lui David inaugurează „Calea pelerinajului”; Franța este dată în judecată din cauza chestiunii referitoare la Mormântul Regilor.
- 2021 d.Hr. Ciocnirile dintre forțele israeliene și palestinieni zguduie Ierusalimul.

Nota autorului

„Să scriu despre Ierusalim a fost extrem de stresant; fiecare cuvânt contează“, spunea autorul Simon Sebag Montefiore. Alegerea fiecărui termen este parte din acest proces. Vocea înregistrată anunță sosirea tramvaiului în stația care în ebraică se numește Poarta Shechem, în arabă, Poarta Coloanei și în engleză, Poarta Damascului. Modul în care vorbitorul face referire la aceasta oferă la fel de multe detalii despre el însuși, dar și despre locul în sine.

Alegerea numelui reprezintă, desigur, puterea supremă, așa cum este ea menționată în cartea biblică a Facerii. Cu câteva excepții, majoritatea numelor care apar în această carte corespund utilizării lor obișnuite din Occident. Atunci când mă refer la acropola orașului, folosesc termenul tradus ca Muntele Templului, din punctul de vedere al evreilor, și Cupola Stâncii, din punctul de vedere al musulmanilor, deși anumite citate reproduse în carte cuprind denumirea în arabă, Haram al-Sharif sau al-Aqsa. Pentru creștinii ortodocși, potrivit tradiției, mormântul lui Iisus se află în Biserica Învierii, dar în acest caz voi folosi denumirea de Sfântul Mormânt. De asemenea, transliterările în engleză ale substantivelor proprii arabe și ebraice sunt redată în funcție de normele limbii engleze moderne: Coran în loc de Koran, și Benjamin în loc de Beniamin.

Chiar și scrierea cu majuscule necesită atenție în acest oraș al hiper-vigilenței politice. Zidul de Vest este scris cu inițiale majuscule atunci când este menționat într-un context evreiesc după anul 1967 și cu inițiale minuscule într-o situație diferită. Am ținut cont și de convenția internațională care stabilește scrierea cu inițiale majuscule a termenului

Ierusalimul de Est, sector ocupat anterior de Iordania, iar acum de Israel, deși acesta din urmă nu mai recunoaște granița din 1948 care împărțea sectoarele de est și de vest.

În ceea ce privește Scriptura, termenii „Biblie“ și „biblic“ fac referire fie la textul ebraic, fie la textul creștin, în funcție de context. Există, desigur, numeroase versiuni ale fiecăruia.

Întrucât această carte urmărește poveștile celor care au făcut săpături în Ierusalim, majoritatea personajelor sunt creștini și evrei. Aceasta reflectă, sper eu, nu o prejudecată, ci cruda realitate care arată că arabii palestinieni, din anumite motive, au efectuat puține săpături în ultimul secol și jumătate în comparație cu europenii, americanii și evreii israelieni. Acest fapt nu diminuează rolul jucat de arabi — și, într-o măsură mai mică, de evrei —, care au prestat majoritatea muncilor grele și care s-au opus efectuării săpăturilor considerate de mulți drept lipsite de respect, șovine și chiar blasfematoare.

În sfârșit, există nenumărate denumiri ale orașului; fiecare dintre ele reflectă o epocă sau o cultură diferită ce oferă o altă viziune asupra acestuia. Vechii cananeni și egipteni îl numeau Ursalim, denumire care putea face referire la orașul lui Salem, zeul cananean al amurgului. Iudeii antici îl denumiseră fie Ierușaialem, Ierușalaim, Iebus sau Cetatea lui David; Scriptura evreiască menționează peste șaptezeci de versiuni ale numelui orașului. Pentru grecii antici și romani, acesta era Ierusal sau Hierosolima.

În secolul al II-lea d.Hr., după ce orașul este distrus de romani, împăratul Hadrian și-a alăturat numele celui al zeului roman Jupiter Capitolinus, astfel încât orașul reconstruit să se numească Aelia Capitolina. Bizantinii au folosit forma scurtă, Aelia; creștinii medievali au reînviat termenul mai vechi, care în cele din urmă a fost ortografiat în engleză Jerusalem. Primii musulmani au folosit denumirile Ilya, precum și Bayt al-Maqdis — „Casa Sfântă“ — și, mai târziu, Al-Quds, „Cel Sfânt“, care a rămas până astăzi numele orașului în limba arabă.

Încă o dată, în această carte, voi folosi denumirea Ierusalim, așa cum se obișnuiește în lumea occidentală.

